

بازگشت عارف به سیستم اجرایی بعد از ۱۹ سال موافقان و مخالفانی داشت

یک انتخاب نوشتالژریک

زهرا طیبی خبرنگار گروه نقد روز

معاون اول دولت اصلاحات حالا قرار است به عنوان معاون اول مسعود پزئشکیان راهی پاستور شود.انتخاب او به معاون اولی البته موافقان و مخالفان زیادی داشته است. بااین حال انتصاب او می تواند چند پیام واضح داشته باشد و آن هم این است که دولت پزشکیان ترجیح می دهد خود را دامه دولت اصلاحات نشان دهد، موضوعی که به نظر می رسد پیام انتخاب عارف به سمت معاون اولی نیز همین باشد. علاوه بر این سوالی وجود دارد مبنی بر اینکه اگر قرار باشد دیگر گزینه‌های دولت نیز به همین روش و در میان گزینه‌های اصلاح‌طلب انتخاب شوند، پس تکلیف شعار دولت وفاق ملی چه می شود؟

چهره با سابقه و متعادل اصلاح طلب

محمد رضا عارف فعالیت اجرایی در دولت و مجلس را از پایین ترین پایه‌های مدیریتی شروع کرده است. در سال ۶۰ از زمانی که به سرپرستی شرکت مخابرات منصوب شد، معاونت در وزارتخانه‌های مثل فرهنگ و آموزش عالی را تجربه کرده است. او در دولت اول خاتمی، وزیر پست و تلگراف شده بود. عارف در دولت دوم خاتمی نیز به سمت معاون اولی منصوب شد و پس از آن به عنوان سرلیست اصلاح طلبان، با لیست امید در مجلس دهم به بهارستان رفت و پس از آن نیز در شورای عالی انقلاب فرهنگی حضور داشت. وی از چهره‌های اصلاح طلبی است که در رویدادها و اتفاقات مهم کشور هیچ زمان موضع رادیکالی نگرفته، این برای دل ما جزای اتفاقاتی که در سال ۸۸ رخ داد، عارف از جمله چهره‌هایی بود که کشش چندانی در این اتفاقات نشان نداد و سکوت اختیار کرد. او البته بعدها گفت سکوتش دلیلی داشته که به ماجراهای درون اصلاح طلبی برمی گردد. عارف هیچ زمانی در دام تندروی‌ها هیفتاده است. او معتقد است تندروی هزینه دارد و هزینه آن هم متوجه کشوری می شود. عارف پیش از این در واکنش به تندروی از جانب هر دو جناح گفته بود: «در ۳۰ سال گذشته هزینه بسیاری برای تندروی‌ها پرداخت کرده‌ایم. اگر در این مدت مشی اعتدالی را دنبال می‌کردیم و حتی برای احقاق حق مان تحمل می‌کردیم، وضع جناح‌های سیاسی و کشورمان بهتر از این بود.» عارف از چهره‌هایی بود که در انتخابات اسفند ماه مجلس برخلاف تحریم انتخابات از جانب اصلاح طلبان، در انتخابات شرکت و مردم را به رای دادن ترغیب کرد. همین مواضع میانه او منجر شده تا در ساختار حکمرانی وجهه خوبی داشته باشد و در مقایسه با اصلاح طلبان رادیکال چهره معقولی به شمار رود.

عارف برند رئیس جمهور را حفظ می کند

محمد رضا عارف را می توان شبیه ترین چهره اصلاح طلب به مسعود پزشکیان دانست. او مانند رئیس جمهور یک اصلاح طلب در چهار چوب قواعد حکمرانی بوده که علی رغم انتقاداتی که مطرح می‌کرده در مسیر رادیکالیسم حرکت نکرده است. همکار بودن و البته همفکر بودن عارف با رئیس جمهور را می توان در انتصاب او به سمت معاون اولی موثر دانست. کمابینکه عارف چه‌راهی است که با وجود سوابق روشن مدیریتی و البته اصلاح طلبی، برند رئیس جمهور را حفظ می کند. او از چهار چوب آن خارج نمی شود. علاوه بر این، با توجه به سابقه مدیریتی در ارکان دولت، شناخت دقیقی از پیچیدگی های اداری دارد و می تواند در کنار رئیس جمهور به اداره دولت و پیشبرد امور دولت کمک کند.

چه خبر از جوان گرایی؟

با این همه انتصاب عارف به سمت معاون اولی، نقدهای رای مورد توجه قرار می دهد که می توان در مسیر فعالیت دولت در چهار سال آینده تاثیر گذار باشد. از همان مذاقابت ابتدایی فعلی شدن معاون اولی محمد رضا عارف، یکی از موضوعاتی که مورد نقد قرار گرفت سن بالای او بود. عارف تقریبا سه سال از رئیس جمهور منتخب بزرگ تر است. در حالی که انتظار می رفت با توجه به سن بالای رئیس جمهور، در انتخاب معاون اول ویژگی هایی مثل جوانی و قابلیت مدیریت وظایف سنگین این معاونت در

انتصاب لحاظ شود تا دولت چابکی بیشتری در اداره امور داشته باشد. اما محمدرضا عارف در حالی به عنوان معاون اول دولت چهاردهم انتخاب شد که تقریبا رکورد زده سنی بالا در مقایسه با دیگر معاون اول‌های ادوار دولت رازده است. پیش از این محمد مخبر، معاون دولت ریسیی با ۶۶ سال بالاترین سن در سمت معاون اولی و پس از او محمدرضا رحیمی معاون اول دولت هم به ۶۱ سال قرار داشتند. حالا اما محمدرضا عارف با ۷۳ سال پیرتین معاون اول دولت در ادوار اخیر خواهد بود. او بعد از پایان چهار سال دولت چهاردهم ۷۷ ساله خواهد بود. نکته مهمی که در این میان مورد توجه قرار دارد، این است که اصلاح طلبان پیش از این از لزوم توجه به نسل زد (Z) در دولت و از جانب مسئولان صحبت می کردند، حالا با انتخاب فردی به سمت معاون اولی که در پایان دولت چهاردهم تقریبا ۷۷ ساله خواهد بود، سهم این است که می توان انتظار داشت درک درستی از مشکلات نسل زد و در گام بعدی سیاستگذاری برای آن وجود خواهد داشت با این اظهارات نیز تنها در حد شعارهای انتخابات محدود خواهد ماند. علاوه بر این انتصاب عارف، شعار جوانگرایی دولت چهاردهم را هم تحت الشعاع قرار می دهد، اگر قرار باشد دیگر وزرای دولت با همین رده سنی منصوب شوند و بهترین حالت با ترکیب سنی مانند دولت روحانی مواجه خواهیم بود.

عارف: مردی شبیه رئیس جمهور

نکته مهمی که انتظاری رفت در انتخاب معاون اول از جانب رئیس جمهور مورد توجه قرار گیرد، این بود که معاون اول در کنار قابلیت ها و ویژگی های مدیریتی رئیس جمهور، توانمندی هایی داشته باشد که بتواند نقاط ضعف رئیس جمهور در اداره دولت را بپوشاند و حضور او در کنار رئیس جمهور مثل مکمل مدیریتی عمل کند و نقص ها و ایرادات در مدیریت را تا حد زیادی بپوشاند. اگرچه در نگاهی به گزینه هایی که در دولت وجود داشت، نکات و البته نقدهای رای مورد توجه قرار می دهد، اما در نگاه به ویژگی های محمدرضا عارف می توان او را شبیه ترین فرد به رئیس جمهور دانست. عارف در منش و مشی سیاسی همانند مسعود پزشکیان عمل کرده و هیچ زمان در دام تندروی نیفتاده است، در بیشتر اوقات در تصمیم گیری ها بیرو نظر جمع بوده و این چیزی است که خودش نیز به آن تاکید داشته است. اما ویژگی مهمی که باید در معاون اول وجود داشته باشد را ندارد. اگرچه به لحاظ ویژگی های شخصیتی، شباهت زیادی در رئیس جمهور دارد و از جمله چهره های اصلاح طلبی است که از تندروی فاصله دارد، اما مکمل رئیس جمهور نیست و نمی تواند در مقام اجرا همپوشانی با نقص های مدیریتی رئیس جمهور داشته باشد. در نگاه به انتصاب عارف به معاون اولی می توان این نکته را مورد توجه قرار داد که رئیس جمهور در میان گزینه های مختلف، فردی را به معاون اولی انتخاب کرده که تنها به او شبیه باشد اما در مورد اینکه آیا حضور او در دولت می تواند کمک و تاثیر قابل توجهی در اداره دولت به مسعود پزشکیان باشد، اندکی تردید وجود دارد.

یک وقفه ۲۰ ساله با کار در دولت

شناخت دقیق و جزئی از مسائل کشور، آشنایی به چالش های فعلی در ساخت مدیریتی کشور، یکی از مولفه های اصلی برای انتصاب افراد در دولت است و معاون اولی هم از این قاعده مستثنی نیست. با توجه اینکه آخرین مسئولیت اجرایی رئیس جمهور به جز حضور در بهارستان، وزارت در دولت اصلاحات بود، این نگاه وجود داشت که فردی به سمت معاون اولی منصوب شود که تجربه مدیریتی ویژه تری داشته باشد و آشنایی بیشتری با چالش های کشور داشته باشد. با مورد توجه قرار دادن همین مولفه هم محمدرضا عارف نمره قابل قبولی نمی گیرد. عارف بعد از نمایندگی در مجلس دهم، تقریبا هیچ مسئولیت اجرایی نداشته است. بیش از ۱۹ سال از آخرین سابقه اجرایی او در دولت اصلاحات می گذرد و در این فاصله طولانی اتفاقات زیادی در عرصه مدیریت رخ داده است؛ چالش های مدیریتی بیشتر شده و تورم و مشکلات اقتصادی، بحران هایی را پیش روی دولت قرار می دهد که لازم است همزمان از سیاست های کوتاه مدت و بلند مدت برای مدیریت بحران های اقتصادی استفاده کرد. در حالی که چالش های کشور در حوزه

اقتصادی در زمان فعالیت اجرایی دولت اصلاحات اصلا قابل مقایسه با شرایط حال حاضر کشور نبوده و حداقل در حوزه اقتصادی در ۵۰ درصد مشکلات فعلی هم نزدیک نمی شود. به نظر می رسد فاصله محمدرضا عارف از فعالیت اجرایی حداقل در ماه های ابتدایی آغاز به کار دولت، اثر خود را نشان خواهد داد. می توان پیش بینی کرد چند ماهی طول خواهد کشید تا معاون اول دولت جدید بتواند در ریل درست اداره کشور قرار گیرد. در واقع چالش اصلی محمدرضا عارف بعد از حضور در پاستور، فاصله زیاد او با کار اجرایی در کشور است، این امر با توجه به اینکه کشور در شرایط حساسی چه در حوزه اقتصادی چه تحولات منطقه ای قرار دارد، اهمیتی دوچندان پیدا می کند. آسیب دیگری که این فاصله از کار اجرایی می تواند ایجاد کند، افتادن در دام تکرار تجربه های قبلی است. از آنجا که معاون اول دولت چهاردهم تجربه نزدیکی در سال های اخیر با کار دولت نداشته، ممکن است سیاست ها و تصمیماتی را روی میز بگذارد که پیش از این، دولت های سابق آن را اجرایی کردند و شاید در مواردی نتیجه مثبتی هم نداشته است. اینکه دولت در این مسیر قرار گیرد که مسیره ای رفته دولت های قبل را دوباره تکرار کند و نقطه سرختر تجربه دولت های قبل باشد و آن را تکرار کند، جدای از اینکه زمان زیادی از دولت می گیرد، دولت در جایی زند میزان نارضایتی ها شیب صعودی می گیرد. امری که البته می تواند با کمک گرفتن از مشاوران و افرادی که سابقه اجرایی در این سمت داشتند به معاون اول کمک کند.

نقدهای اصلاح طلبان در مجلس دهم

اصلاح طلبان در انتخابات مجلس دهم با سرلیستی محمدرضا عارف در تهران به بهارستان راه پیدا کردند. اما نکته عجیب ماجرا آن بود که در جایگاه ریاست مجلس، علی لاریجانی را به محمدرضا عارف، گزینه اختصاصی اصلاح طلبان و نفر اول در تهران ترجیح دادند. با این حال ریاست او بر فرا کسیون امید در مجلس دهم نیز منجر به ایجاد نارضایتی هایی در میان اصلاح طلبان شده بود. برخی از اصلاح طلبان عدم توانایی او برای همراه کردن همه اعضای این فراکسیون را مورد انتقاد قرار دادند. برای مثال عطر بانفر، عضو شورای مرکزی حزب کارگزاران در نقد به عملکرد محمدرضا عارف به این موضوع اشاره کرده بود که «همدلی و هماهنگی در جمع صد و چند نفره فراکسیون امید، توانمندی هایی می طلبد» و آقای عارف «متناظر موقعیت هایی که پیش از این داشته، نتوانسته آن را در مجلس اجر کند». علاوه بر این نارضایتی اصلاح طلبان در جریان رای اعتماد به وزرای دولت دوازدهم نیز در کنار این نارضایتی ها قرار می گرفت. امری که منجر شد بعد از پایان مجلس دهم، عارف هیچ زمان به عنوان گزینه اصلی برای سرلیستی در مجلس قرار نگیرد و به قول خودش یکی از افرادی باشد که «در آب نمک خوابیده است».

دولت وفاق ملی یا دولت اصلاحات؟

فارغ از انتقاد هایی که می توان به انتصاب محمدرضا عارف به معاون اولی وارد کرد اما انتصاب معاون اول دولت اصلاحات به معاون اولی دولت چهاردهم، یک پیام مشخص دارد و آن هم این است که برخلاف آنچه مطرح می شد، دولت چهاردهم دولت اصلاح طلبان خواهد بود، البته هنوز تا مشخص شدن گزینه های وزارت دولت، قضاوت برای اینکه دولت به طور کلی اصلاح طلب خواهد بود، زود است. با این حال انتخاب عارف چراغ سبزی به منتقدان دولت خواهد داد تا حرکت برخلاف وعده های دولت را مورد انتقاد قرار دهند. مسعود پزشکیان و شورای راهبری دولت پیش از این مدام تاکید می کردند دولت چهاردهم دولت وفاق ملی خواهد بود، امری که این تصور را ایجاد کرده بود چهره هایی برای وزارت انتخاب خواهند شد که تا جایی ممکن فرا جناحی باشند. با این حال انتخاب عارف به سمت معاون اولی در حالی که گزینه های غیر اصلاح طلب دیگری نیز برای معاون اولی مطرح بودند، می تواند شعار وفاق ملی را تا حدی مخدوش و غیر واقعی جلوه دهد. باب انتقاد را برای منتقدان باز کند. امری این گزاره را تقویت می کند که حداقل در وهله اول، مهم ترین سمت اجرایی دولت مغلوب سهم خواهی های جناحی شده است.

نگاهی به وعده ها و قول هایی که

پزشکیان خطاب به مردم مطرح کرد

بخت قول میدم

علی ملکی خبرنگار گروه نقد روز

سخنرانی روز یکشنبه مسعود پزشکیان پس از تنفیذ حکم ریاست جمهوری حاوی وعده هایی بود که بخشی از آنها برای اولین بار مطرح می شد و بخشی دیگر در مناظرات و برنامه های کارشناسی هم گفته شده بود. در رقابت های انتخابات ریاست جمهوری، با توجه به چالش اقتصاد و توجه مردم به این موضوع، کاندیداهای ریاست جمهوری بیشتر سعی می کردند وعده هایی حول مسائل اقتصادی طرح کنند تا از این طریق رای بیشتری کسب کنند. از این رو پزشکیان هم در دوره کاندیداتوری و هم پس از آن به تکرار وعده های خود در موضوعات اقتصادی و طرح وعده های دیگر پرداخت. با این حال در مراسم تنفیذ ریاست جمهوری، رئیس جمهور علاوه بر وعده های اقتصادی، مسائل دیگری را نیز مد نظر قرار داد. او در حاشیه این مراسم و با اشاره به اینکه «تنفیذ» آغاز عمل به وعده هاست، گفت: «ما به آن چیزی که گفتیم پایبند خواهیم بود. ما عدد و رقم نگفتیم و گفتیم راست خواهیم گفت و صادق خواهیم بود و مشکلات محرومین را حل و اوصدا کسانی که صدایشان شنیده نمی شود را بلند خواهیم کرد.»

سیاست های کلی مسیر راه ماست

«پیروی از سیاست های کلی نظام، یکی از شعارهایی است که همواره مورد تاکید ساکن جدید پاستور بوده است. این امر در مناظرات نیز مورد توجه او بود و در یکی از این موارد اعلام کرده بود سیاست های کلی رهبر انقلاب و قانون برنامه مسیر راه ماست. او در آخرین مصاحبه خود با پایگاه خبری ir.khamenei هم به همین نکته اشاره کرده و گفته بود «سیاست های کلی رهبر انقلاب چراغ راهنمای مسیر است. تاکید او بر دنباله روی و اجرای این سیاست ها و برنامه ها به بنامه و مصاحبه های رسمی محدود نمی شود. او سفرهای انتخاباتی خود طی دیدارهای مردمی هم با راه این موضوع را مطرح کرده بود. پزشکیان در جملات ابتدایی سخنرانی خود در مراسم تنفیذ هم به این موضوع اشاره کرد و حرکت به سمت «چشم انداز نظام جمهوری اسلامی»، «سیاست های کلی ارباهی» و «قانون برنامه را» وعده داد و عمل به آن را جزء وظایف خود دانست. او در این باره گفت: «چشم انداز نظام جمهوری اسلامی، وضعیتیت را تصویر می کند که در آن ایران کشوری توسعه یافته، با جایگاه اول اقتصادی، علمی و فناوری در سطح منطقه و با هویت اسلامی و انقلابی الهام بخش در جهان اسلام و با تعامل سازنده و موثر در روابط بین الملل است.» پزشکیان در ادامه وضعیتیت را شرح داد که چشم انداز نظام جمهوری اسلامی ترسیم می کند. او در وعده رسیدن به این چشم انداز گفت: «در آن [چشم انداز] ایران کشوری توسعه یافته، با جایگاه اول اقتصادی، علمی و فناوری در سطح منطقه و با هویت اسلامی و انقلابی الهام بخش در جهان اسلام و با تعامل سازنده و موثر در روابط بین الملل است.»

چشم انداز ما ایران توسعه یافته است

نهمین رئیس جمهور منتخب مردم چشم انداز خود از ایران را کشوری توسعه یافته، متناسب با مقتضیات فرهنگی، متکی بر اصول اخلاقی و ارزش های اسلامی، آزادی های مشروع، عدالت اجتماعی، حفظ کرامت و حقوق انسان ها و بهره مند از فضیلت اجتماعی و قضایی را برخوردار از دانش پیشرفته، توانا در تولید علم و فناوری، متکی بر سهیم برتر منابع انسانی و سرمایه اجتماعی در تولید ملی، امن، مستقل و مقتدر، با سامانه دفاعی مبتنی بر بازارندگی همه جانبه و پیوستگی مردم و حکومت، برخوردار از سلامت، رفاه، امنیت غذایی، تامین اجتماعی، فرصت های برابر، توزیع مناسب درآمد، نهاد مستحکم خانواده، به دور از فقر و تبعیض و بهره مند از محیط زیست مطلوب، فعال، مسئولیت پذیر، ایثارگر، مومن، رضامند، برخوردار از وجدان کاری، انضباط، روحیه تعاون و سازگاری اجتماعی، متمتع به انقلاب و نظام اسلامی و شکوفایی ایران و مفتخر به ایرانی بودن، دست یافته به جایگاه اول اقتصادی، علمی و فناوری در سطح منطقه و با تاکید بر جنبش نرم افزاری و تولید علم، رشد پرشتاب و مستمر اقتصادی، ارتقای نسبی سطح درآمد سرانه و رسیدن به اشتغال کامل، الهام بخش، فعال و موثر در جهان اسلام با تحکیم الگوی مردم سالاری دینی، توسعه کارآمد، جامعه اخلاقی، نواندیش و پویایی فکری و اجتماعی، تاثیر گذار بر همگرایی اسلامی بر اساس تعالیم اسلامی و اندیشه های امام خمینی (ره) و در نهایت دارای تعامل سازنده و موثر با جهان بر اساس اصول عزت، حکمت و مصلحت تعریف کرد.

مسیری جز انصاف و عدالت نمی رویم

«آنچه بارها بر آن تاکید داشته ام آن است که در شغل و جایگاه و تقسیم منابع، به مراعات انصاف پایبند باشیم.» این هم قول دیگری از رئیس جمهور بود که در خلال مراسم تنفیذ مطرح شد. از جمله چالش های حوزه اجتماعی تبعیض ها و نابرابری هایی است که مردم را دچار سرخوردگی و ناامیدی می کند. مسعود پزشکیان این مساله را نیز در لیست وعده های خود قرار داده تا بتواند ضمن مقابله با آن، سرمایه های اجتماعی بیشتری را حیا و جذب کند. او بیان اینکه کلمه این است که عده ای را برای خودمان و خودمان و قوم و خویش خودمان و جناح خودمان داشته باشیم و مردم را نداشته باشیم، گفت: «اینجا و در خدمت رهبری معظم انقلاب به مردم قول می دهیم که در قبال آنها جز مسیر انصاف و عدالت راه دیگر را نیوییم، قول و وعده می دهیم که با تمام وجودمان به این مردم خدمت کنیم.» او با تاکید بر پیروی از راه شهیدان در خدمت به مردم ادامه داد: «قول می دهیم که راه شهیدان مان و کسانی که در راه این مردم و کشور از جان خود گذشتند، تا پای جان با ایستیم و دست در قدرت های دیگر تلالش کنیم عزت و افتخار را به حکمران دانسته و گفت: «بر اساس سیره اولیومنین (ع) و همچنین سیاست ها و چشم اندازهای ترسیم شده نظام، باید دو نوع رفتار را دنبال مردم در پیش بگیریم؛ اول اینکه با تمام وجود به این مردم عشق و محبت بوزیم، در مقابل آنها نایستیم و خدمت به آنان را سرلوحه کار خود قرار دهیم و دوم اینکه به انصاف در میان آنها عمل و قضاوت کنیم.»

مقابل مردم نمی ایستیم

از کلیه واژه های تیزکاری که پزشکیان در سخنرانی های خود به کار می برد، «مردم است. این کلید واژه در سخنرانی مراسم تنفیذ او هم زیاد به کار برده شد. رئیس دولت چهاردهم میزان رضایتمندی مردم از دولت مردان را ملاک و معیار سنجش موفقیت آنان در خدمتگزاری و حکمرانی دانسته و گفت: «بر اساس سیره اولیومنین (ع) و همچنین سیاست ها و چشم اندازهای ترسیم شده نظام، باید دو نوع رفتار را دنبال مردم در پیش بگیریم؛ اول اینکه با تمام وجود به این مردم عشق و محبت بوزیم، در مقابل آنها نایستیم و خدمت به آنان را سرلوحه کار خود قرار دهیم و دوم اینکه به انصاف در میان آنها عمل و قضاوت کنیم.»

فرهنگ پزئشکیان

دولت

دوشنبه ۸ مرداد ۱۴۰۳

شماره ۴۱۹۴

فARHIKHTEGANDAILY.COM

فARHIKHTEGANONLINE

پلن A دیپلماسی

علی مزروعی خبرنگار گروه نقد روز

در مراسم تنفیذ حکم مسعود پزشکیان به عنوان نهمین رئیس جمهور ایران، رهبر انقلاب نکاتی را در حوزه سیاست خارجی بیان داشتند که توجه به آن می تواند چهارچوب ایده ای برای تصمیمات دولت در حوزه سیاست خارجی محسوب شود. چهارچوبی که در دولت سیزدهم تعیین کننده مسیر دیپلماسی ایران بود و با توجه به اظهارات خود پزشکیان می توان امیدوار بود که پایبندی به آن در دولت چهاردهم نیز تداوم داشته باشد.

دوستان دوران سختی را رها نکنید

یکی از گزاره هایی که در حوزه سیاست خارجی در مراسم تنفیذ مورد تاکید رهبر انقلاب قرار گرفت، تحکیم روابط با کشورهای است که در شرایط دشوار به ایران کمک کردند. ایشان در این باره بیان داشتند: «یکی از اولویت ها ارتباط مستحکم با کشورهایی است که در شرایط دشوار به ما کمک کردند.» چنین تعبیری پیش از این توسط مسعود پزشکیان و محمد جواد ظریف، رئیس شورای اتلافی انتقال قدرت دولت چهاردهم نیز مورد تاکید قرار گرفته بود. در مقاله ای که به قلم مسعود پزشکیان در روزنامه تهران تایمز منتشر شد در این باره آمده است: «چین و روسیه همواره در روزهای سخت دوست و پشتیبان ما بوده اند. ما این دوستی را بسیار ارزشمند می دانیم.» اگرچه همکاری با شرکای قدیمی به معنی وابستگی کامل به آنها نیست، اما باید توجه داشت که برخی با شعار استقلال ملی، دولت را به تله تله چین، هراسی و روسیه هراسی نینداخته تا دولتی که به قول رئیس شورای انتقالی به رنجاندن دوستان دوران سختی منتهی شده بود، تکرار نکنیم. نخستین بار محمد جواد ظریف در کتاب راز سمر به مهر از چنین تعبیری استفاده کرده و نوشته بود: «دوستان دوران سختی را از خود رنجاندیم.»

گسترش میدان دیپلماسی

یکی از بخش هایی که سال ها در دستگاه سیاست خارجی ایران مورد غفلت قرار گرفته بود، گسترش تعاملات با کشورهای کمتر توسعه یافته در قاره های مختلف از جمله آسیا، آفریقا و آمریکای لاتین است. از آنجایی که این کشورها در حوزه تکنولوژی پیشرفته محسوب نشده و تولید چشمگیری ندارند، ایران می تواند برای خود مزیت سازی کرده و مرادوات اقتصادی خود را با این کشورها توسعه دهد. ضمن آنکه در بین همین کشورها اقتصادهای بزرگی همچون اندونزی نیز حضور دارد که تجربه نشان داده مرادوات اقتصادی با آنها می تواند برای ایران بسیار موثر واقع شود. پس از سال ها در سایه بودن دولت سیزدهم